

**NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS
KÖZGYŰLÉSÉNEK**

103/2014. (V. 29.) számú

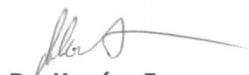
h a t á r o z a t a

**az Önkormányzat gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról
szóló beszámoló elfogadásáról**

A Közgyűlés

az Önkormányzat gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról szóló beszámolóját
elfogadja.

k.m.f

**Dr. Kovács Ferenc
polgármester**

**Dr. Szemán Sándor
címzetes főjegyző**

A határozatot kapják :

- 1.) A Közgyűlés tagjai
- 2.) A címzetes főjegyző és a Polgármesteri Hivatal belső szervezeti egységeinek vezetői
- 3.) Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatala

Melléklet a 103/2014 (V.29.) számú határozathoz:

Bevezetés

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban Gyvt.) 96. § (6) bekezdése alapján a települési önkormányzat minden év május 31-ig átfogó értékelést készít a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról. A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet (továbbiakban Korm. rendelet) 10. számú melléklete részletesen meghatározza a települési önkormányzat által készítendő értékelés tartalmi követelményeit. A járási hivatalok kialakításával összefüggésben az egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 174/2012. (VII.26.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezte a Korm. rendelet 10. számú mellékletében szereplő 4-5. pontokat (jegyzői hatáskörben tett gyámhatósági intézkedések, városi gyámhivatal hatósági intézkedései), mivel 2013. január 1-től ezek a feladatok a járási gyámhivatalokhoz kerültek.

A hatósági intézkedések rendszerének változásán túl a szolgáltatások helyi struktúrája is változott az elmúlt évben. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 74. § (1) bekezdése szerint 2013. január 1-től az óvodai nevelés kivételével az állam gondoskodik a köznevelési alapeladatok ellátásáról. Nyíregyháza Megyei Jogú Város vonatkozásában a fenntartásában működő Arany János Gimnázium és Általános Iskola, Diákotthon és Gyermekek Átmeneti Otthona alapító okiratának módosítása volt szükséges, mivel nevelési - oktatási feladatokat ellátó és gyermekjóléti alapellátásként átmeneti elhelyezést nyújtó intézményként működött. Az iskola szervezeti keretében levő 16 férőhelyes Gyermekek Átmeneti Otthona a jogszabály alapján önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szervvé alakult 2013. január 1. napjától 2013. január 31. napjáig, 2013. február 1-től pedig a Nyírségi Többcélú Kistérségi Társulás fenntartásában levő Nyíregyházi Gyermekjóléti Központ telephelyeként működik. Ezzel a változással a gyermekjóléti alapellátás keretébe tartozó gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekek napközbeni ellátása (bölcsőde) és a gyermekek átmeneti elhelyezése (gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona) egy intézmény szervezeti keretében biztosított.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata a Gyvt.-ben és annak felhatalmazása alapján helyi rendeletben meghatározott ellátásokkal és szolgáltatásokkal segíti a gyermekeket és családjukat. Önkormányzatunk kötelezettsége a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, valamint a gyermekjóléti alapellátás biztosítása. Ezen túlmenően önként vállalt feladatként több ellátási forma biztosított városunkban. Az ellátások feltételrendszerének meghatározásakor a helyi viszonyokat vettük figyelembe, amelynek alapjai a helyi szociológiai kutatás (Háztartáspanel kutatás) megállapításai, valamint releváns statisztikai adatok. Ezenkívül figyelembe vesszük a szabályozás várható költségvetési hatásait, megfelelő ellátást biztosít –e a rászorulóknak, azaz csökkenti-e, kezeli-e a problémát, jól célzott-e, azaz a valóban rászoruló részesül –e az ellátásban?

A gazdasági helyzet mindig meghatározó, ugyanakkor az UNICEF 2013. évi jelentése (*Gyermekek jólléte a világ fejlett országaiban*) szerint „Valamennyi gyermekkel foglalkozó anyagban (így az UNICEF elemzéseiben is) alapvetően szerepel, hogy a gyermekszegénység elleni küzdelemnek gazdasági helyzettől függetlenül prioritást kell élveznie. Az is vitathatatlan, hogy a gyermekeinkről való gondoskodás és jólétük biztosítása erkölcsi kötelességünk.”

A 2013. évi tevékenységről szóló beszámolóban a gyermekek jólléte érdekében végzett tevékenységeket, eredményeket foglaljuk össze a jogszabályban meghatározott tartalmi elemek mentén.

I. A település demográfiai mutatói

Nyíregyháza lakónépessége 2013. január 1-én 119.160 fő. A Gyvt. fogalmi rendszerét használva gyermek¹ a népesség 18,7 %-a, fiatal felnőtt a lakosság 6,1 %-a. A gyermekek 19,7 %-a bölcsődés korú, 16,3 %-a óvodáskorú és 64 %-a iskoláskorú.

1. táblázat

Gyermekek száma 2000-2013 között Nyíregyházán

Életkor	2000	2005	2010	2013
0-3 éves	4910	4531	4861	4413
4-6 éves	4124	3346	3375	3648
7-14 éves	12035	10755	9478	9167
15-18 éves	7120	6661	6397	5173
Gyermek (kiskorú) összesen	28.189	25.293	24.111	22.401
Gyermekek aránya az összlakossághoz viszonyítottn	25 %	21,7 %	20,4 %	18,7 %

Forrás: KSH

A táblázat adatai alapján jól látható, hogy a gyermekek száma folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, ugyanakkor a születéskor várható magasabb élettartam növekedése miatt az idősek aránya emelkedik.

A népesség korösszetétele változásának és az elöregedés folyamatának legfontosabb indikátora az ún. öregedési index, amelynek a demográfiai jövő szempontjából van kiemelt jelentősége. A város öregedési indexe 2011-ben 91 volt, ami az országosnál (115) lényegesen fiatalosabb korszakot mutat. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyeinél (80) azonban idősebb a város lakosságának korstruktúrája².

A statisztikai adatok alapján a gyermekek 16,3 %-a hátrányos helyzetű Nyíregyházán. 2013. szeptember 1-től változott a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet fogalma. A Gyvt. 67/A. §-a alapján **hátrányos helyzetű** az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres

¹ 1997. évi XXXI. tv. 5. § a) és c) pontja szerint:

gyermek: a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:10. § (1) bekezdése szerinti kiskorú, fiatal felnőtt: az a nagykorú személy, aki a 24. évét nem töltötte be

² Malakucziné Póka Mária: Nyíregyháza lakosságának főbb demográfiai jellemzői 2011.

gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmazottan hátrányos helyzetű

a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az előző a)–c) pontokban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

b) a nevelésbe vett gyermek,

c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

2. táblázat

Hátrányos helyzetű és halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek száma Nyíregyházán (2013. október)

Település	Óvodás korú 2H	Óvodás korú 3H	Alapfokú 2H	Alapfokú 3H	Középfokú 2H	Középfokú 3H
Nyíregyháza	851	188	1826	293	996	83

Forrás: Oktatási Hivatal (<https://www.kir.hu/3hpublikalas>)

A hátrányos, halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek számára a köznevelés és a gyermekvédelmi ellátások területén különböző kedvezmények, támogatások biztosítottak (II. fejezetben részletesen).

II. Az önkormányzat által nyújtott pénzbeli, természetbeni ellátások biztosítása

Önkormányzatunk részben törvényi szinten (Gyvt.) részben helyi szinten, rendeletben meghatározott pénzbeli és természetbeni ellátásokkal segíti a rászoruló gyermekeket és családjaikat. A támogatások fedezetét ennek megfelelően részben Magyarország mindenkorai költségvetési törvényének mellékletében megállapított normatív állami hozzájárulás, részben az önkormányzati saját forrás biztosítja.

II.1. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

Törvényi szinten szabályozott ellátás a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, amelynek célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult a gyermekétkeztetés normatív kedvezményének, a Gyvt. 20/A. §-ban meghatározott természetbeni támogatásnak, illetve egyéb kedvezményeknek az igénybevételére. A kedvezményre való jogosultság 2013-ban átlagosan 5213 gyermeket illetett meg.

A gyermekétkeztetés során normatív kedvezményben 5111 gyermek részesült.

3. táblázat

Normatív kedvezményben részesülő gyermekek száma 2013.

	rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő (fő)		3 gyermekes (fő)	tartósan beteg (fő)	Összesen (fő)
	100%	50%	50%	50%	
	Létszám				
bölcsőde	76	-	25	17	118
óvoda	900	-	291	154	1345
általános iskola	1962	-	490	223	2675
gimnázium	-	34	108	25	167
szakközépiskola	-	77	52	15	144
szakiskola	-	13	6	21	40
kollégium	65	391	125	41	622
Összesen	3003	515	1097	496	5111

Forrás: saját adat

2013-ban a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás beépült a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény ellátásba, amely ezt követően pénzbeli ellátásként nyújtható azon családba fogadó gyám részére, aki tartásra köteles és nyugdíjban/nyugdíjszerű ellátásban részesül. Az összevonás kapcsán előírásra került, hogy a gyámrendeléskor rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultság esetén a gyámhivatal a gyámrendelő határozat megküldésével értesíti a lakcím szerint illetékes jegyzőt, aki hivatalból felülvizsgálja a kedvezményre való jogosultságot. Az értesítési kötelezettség bevezetésével egyrészt időben kiszűrhetővé válnak a kedvezményre a jogosultsági feltételek változása miatt továbbiakban nem jogosult személyek, másrészt, ha a feltételek továbbra is fennállnak, vizsgálhatóvá válik a felülvizsgálat keretében a kiegészítő támogatásként nyújtott pénzbeli ellátásra való jogosultság is, amennyiben ezt a gyám kéri.

A pénzbeli ellátás havi összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 22 százaléka, 2013. évben 6.270.-Ft./hó. A pénzbeli ellátás összege mellett a gyermekeket évente két alkalommal pótlék is megilleti, ha jogosultságuk a tárgyév 08. 01. napján, illetve a tárgyév 11. 01. napján fennáll.

A pótlék esetenkénti összege 2013. évben 8.400.-Ft. gyermekenként, a pótlék összegének mértékéről az Országgyűlés a költségvetésről szóló törvény elfogadásával egyidejűleg dönt.

Jelentős jogszabály-módosítás került bevezetésre a nagykorúvá vált kérelmezők esetében, ugyanis ők az egyéb jogosultsági feltételek fennállása mellett is csak akkor válnak jogosulttá a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre, ha a nagykorúvá válását megelőző második hónap első napja, valamint a nagykorúvá válását megelőző nap közötti időszakban legalább egy napig rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre voltak jogosultak. A jogszabály változás miatt 86 fő nagykorú kérelmét utasítottuk el 2013-ban.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak természetbeni ellátásként évente két alkalommal fogyasztásra készétel, ruházat, valamint tanszer vásárlására felhasználható Erzsébet-utalványban részesültek. 2013. augusztusban 5639 gyermek, novemberben 5377 gyermek kapta meg a gyermekenként 5.800.-Ft összegű támogatást. Az utalványok jogosultakhoz történő eljuttatásában a Magyar Posta Zrt. működött közre, amelynek költsége 3.416.440 Ft volt.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság alapfeltétele a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzet igazolásának. Az I. pontban ismertetett hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára a köznevelés és gyermekvédelem területén kedvezmények, támogatások biztosítottak.

A **köznevelés területén** biztosított kedvezmények, támogatások, jogosultságok

- **Óvodai fejlesztő program, képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítés**

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók iskolai sikeressége érdekében óvodai fejlesztő programot, valamint képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítést (Integrációs Pedagógiai Rendszer) kell szerveznie az óvodának, iskolának. A programokban megvalósuló tevékenységek többek között: együttnevelés, egyéni tanulás-támogatás a tanulók számára, a szülőkkel való kapcsolattartás, intézmény-fejlesztés. A programokról az óvodákban, iskolákban lehet tájékozódni.

- **Arany János Tehetséggondozó Program, Arany János Kollégiumi Program és Arany János Kollégiumi-Szakiskolai Program**

Az Arany János Tehetséggondozó Program, az Arany János Kollégiumi Program és az Arany János Kollégiumi-Szakiskolai Program az érettségi megszerzéséhez és a felsőfokú tanulmányok folytatásához szükséges felkészüléshez, a sikeres szakmaszerzéshez nyújt tanulási, szociális, egészségügyi támogatást hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, valamint rászoruló tanulók számára kollégiumi elhelyezéssel. Az Arany János Tehetséggondozó Programnak és az Arany János Kollégiumi Programnak előkészítő évfolyama is van, ezek a programok 5 évesek. Az Arany János Kollégiumi-Szakiskolai Program 3 éves. A programokban megvalósuló tevékenységek többek között: tehetségsegítés, egyéni fejlesztési és tanulási tervek kialakítása, pályaválasztás segítése, tanulmányi versenyeken, kulturális és sportrendezvényeken való részvétel, szociális hozzájárulás biztosítása.

- **Útravaló-MACIKA ösztöndíjprogram**

A középfokú oktatási intézményekbe történő zökkenőmentes bejutás, a sikeres továbbtanulás számos család számára nehezen biztosítható anyagi kiadásokat követel meg. Ezt kívánja enyhíteni a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, köztük roma tanulókat célzó Útravaló-MACIKA Ösztöndíjprogram. A program ösztöndíjat és a tanulást segítő mentori támogatást nyújt a 7-8. osztályos és középiskolás tanulók számára.

- **Az alapfokú művészetoktatásban való részvétel támogatása**

Minden esetben ingyenes a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanuló részére az első alapfokú művészetoktatásban való részvétel.

- **A lemorzsolódás megelőzését szolgáló rendelkezések**

A halmozottan hátrányos helyzetű tanuló esetében a tankötelezettség magántanulóként történő folytatásához az iskola igazgatójának be kell szereznie a gyermekjóléti szolgálat véleményét.

- **Iskolai felvétel**

Az oktatási esélyegyenlőség javításának érdekében, ha a településen több általános iskola működik, az általános iskolai körzeteket úgy kell meghatározni, hogy kialakíthatóvá váljon a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egyenletes aránya a nevelési-oktatási intézményekben. Ha az általános iskola a felvételi kötelezettsége teljesítése után további felvételi, átvételi kérelmeket is teljesíteni tud, előnyben kell részesítenie a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket, tanulókat. A középfokú iskola a felvételi vizsgák befejezése után rangsorolja a jelentkezőket, a rangsorolás során az azonos eredményt elérő tanulók közül előnyben kell részesíteni a halmozottan hátrányos helyzetű tanulót.

A **gyermekvédelmi ellátás területén** biztosított kedvezmények, támogatások, jogosultságok

- **Óvodáztatási támogatás**

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek után az alábbi feltételek együttes fennállása esetén óvodáztatási támogatás állapítható meg a szülő, illetve a családba fogadó gyám részére:

- a gyermek halmozottan hátrányos helyzetének fennállásáról a jegyző döntést hozott,
- a gyermek legkésőbb annak az óvodai nevelési évnél a kezdetéig, amelyben az ötödik életévét betölti, megkezdte az óvodai nevelésben való tényleges részvételt és
- a szülő, családba fogadó gyám a kérelem benyújtását megelőző időszakban legalább két hónapon keresztül gondoskodik a gyermek rendszeres óvodába járatásáról.

Az óvodáztatási támogatás iránti kérelem legfeljebb annak az óvodai nevelési évnél a kezdetéig (tárgyév 08. 31-ig) terjeszthető elő, amely évben a gyermek az 5. életévét betölti. A támogatásra való jogosultság megállapítása esetén a szülő, családba fogadó gyám a gyermek óvodai beiratásától kezdődően az óvodai nevelési jogviszony fennállásáig évente két alkalommal (minden év június és december hónapjában) a jogszabályban meghatározott mértékű – első alkalommal 20.000.-Ft, minden további alkalommal 10.000.-Ft. – támogatásban részesül, amennyiben gyermekét rendszeresen járattja óvodába és a gyermek halmozottan hátrányos helyzete fennáll.

- **Gyermekjóléti alapellátáshoz fordulás lehetősége**

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek és családja jogosult arra, hogy a kedvezményekről tájékoztatást és az igénybevételhez segítséget kapjon a gyermekjóléti szolgálatától.

II.2. Óvodáztatási támogatás

Az előzőekben ismertetett óvodáztatási támogatás igénybevételének vonatkozásában – a jogalkalmazás során a korábbi években felmerült problémákra tekintettel – 2013-ban pontosítva lett az óvodai beiratás fogalma, a kérelem benyújtásának végső időpontja, a támogatás folyósításának időpontja, a további támogatásra való jogosultság felülvizsgálata, valamint a rendszeres óvodába járás igazolásának módja. Az elmúlt évben 20.000 Ft összegű óvodáztatási támogatás megállapítására 72 gyermek esetében került sor. A rendszeres óvodába járás folytán júniusban 202 fő, decemberben pedig 173 fő részesült 10.000 Ft összegű támogatásban, ami éves szinten 5.190.000 Ft kiadást jelentett.

II.3. Gyermekek nyári étkeztetése

Önkormányzatunk minden évben megszervezi a nyári gyermekétkeztetést. Az elmúlt évben a 30/2013. (IV.30.) EMMI rendelet alapján saját forrás nélkül legfeljebb a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek 25 %-a után igényelhetett Önkormányzatunk támogatást, napi 440 Ft/fő összegben. Összesen 30.365.280 Ft-ot pályázott az Önkormányzat, az elnyert támogatás összege 14.018.400 Ft volt. Tekintettel arra, hogy az étkeztetés lebonyolítására kiírt pályázaton nyertes Sodexo Magyarország KFT napi bruttó 291 Ft-ért vállalta egy ebéd előállítását, így összesen 892 gyermek részére tudtunk napi meleg ebédet biztosítani a nyári szünidő alatt. A gyermekek kiválasztásában és a lebonyolításban a Nyíregyházi Gyermekjóléti Központ működött aktívan közre.

II.4. Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás

A rendkívüli gyermekvédelmi támogatás helyi rendeletben szabályozott támogatási forma. Esetenként igényelhető a tanuláshoz szükséges eszközök beszerzése, betegséggel kapcsolatos többletkiadások vagy egyéb anyagi nehézségek miatt. 2013-ban összesen 1337 esetben került sor támogatás megállapítására. A támogatásra kifizetett összeg éves szinten 14. 000.000 Ft volt. A támogatás ezen formája 2013. december 31-el megszűnt (2014. január 1-től önkormányzati segély).

II.5. Helyi autóbusz közlekedési támogatás

A helyi rendelet alapján nyújtott támogatás keretében a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, illetve szülője, vagy más törvényes képviselője által beszerzett bérletigazolvány és bérletjegy ellenértékének 30 %-át térítette meg az Önkormányzat, amely 2013-ban összesen 4.023.910 Ft kiadást jelentett.

II.6. Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj

Az Önkormányzat évek óta csatlakozik és meghirdeti a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjpályázatot, amelyre felsőoktatásban résztvevő hallgatók, valamint a felsőoktatási tanulmányokat kezdő tanulók vehetnek igénybe. A 2013. évi fordulóban (2012. őszi pályázat) 239 fő, a 2014. évi fordulóban (2013. őszi pályázat) 267 fő nyert támogatást, a támogatás mértéke 2-2.500Ft/fő, összesen évi szinten 6,5 millió Ft.

II.7. Rászoruló Hallgatókért Közalapítvány

A Közalapítvány évek óta egyszeri vissza nem térítendő támogatást nyújt felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók részére. A Közalapítvány Kuratóriuma 2013. decemberben a korábbi évekhez hasonlóan, azonos feltételekkel pályázati felhívást tett közzé. Azon hallgatók pályázhattak a támogatásra, akik legalább 5 éve állandó nyíregyházi lakóhellyel, első diploma megszerzésére irányuló felsőoktatási hallgatói jogviszonnyal, jó tanulmányi eredménnyel rendelkeznek és családjában az egy főre jutó havi nettó jövedelem nem haladja meg a mindenkori legkisebb öregségi nyugdíj kétszeresét.

A Kuratórium a pályázatok elbírálását követően 30000–50000 Ft összegű támogatást állapított meg 34 fő részére. Az összesen 1.410.000 Ft összegű támogatás a hallgatók részére december hónapban átadásra került.

II.8. Üdültetési támogatás

2012-ben helyi rendeletben új támogatási formaként került bevezetésre az üdültetési támogatás. A jogszabály alapján a nyíregyházi lakóhellyel (állandó lakcím) rendelkező, nyíregyházi székhelyű alapfokú tanintézettel tanulói jogviszonyban álló rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, vagy tartósan beteg, vagy akinek szülője három vagy több kiskorú gyermekről gondoskodik, évente egy alkalommal 10.000 Ft összegű üdültetési támogatásra jogosult, melyet a Nyíregyháza Megyei Jogú Város fenntartásában levő önkormányzati gyermeküdülőben (Szigligeten) történő üdüléshez lehet felhasználni. Az elmúlt nyáron 255 nyíregyházi általános iskoláskorú tanuló részesült üdültetési támogatásban.

II.9. Nyári táboroztatás

2013-ban az Alapfokú Köznevelési Intézményeket Működtető Központ nyári napközis tábort szervezett nyolc turnusban, négy helyszínen. 2013. június 17.- augusztus 9. között 1200 gyermek egy-egy heti táborozásához nyújtott támogatást az Önkormányzat.

A táborozás helyszínei:

- Sóstói Múzeumfalu területén 2 turnusban
- Úszó tábor 8 turnusban
- Kis Vakond tábor 8 turnusban
- Nyelvi tábor a Szabó Lőrinc Általános Iskolában 6 turnusban.

A táborokban nagy hangsúlyt helyeztek az ismeretszerzés mellett a sok mozgásra, sportra, játékra, élménygyűjtésre. A táboroztatás összköltsége 19.303.939 Ft volt, amelyből az önkormányzati hozzájárulás 15.100.339 Ft.

Az ellátórendszer átláthatóságának erősítése és a jogalkalmazás egységességének segítése érdekében a szociális ágazatot érintő egyes feladatokról szóló 1151/2013. (III. 26.) Korm. határozatban egy olyan nyilvántartás feltételrendszerének a kialakítását szorgalmazta, amely jogosultanként tartalmazza az egyes rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni ellátások igénybe vételével kapcsolatos adatokat. A nyilvántartásban szociális ellátás (aktív korúak ellátásai, időskorúak járadéka, közgyógyellátás, lakásfenntartási támogatás, ápolási díj) és egy gyermekvédelmi ellátás (rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény) adatai kerülnek rögzítésre. A nyilvántartásba történő adatrögzítés 2013. 11. 16-tól kezdődött.

Az egységes országos nyilvántartás (rövidítve: PTR) alapot teremt azokhoz a további fejlesztésekhez, amelyek más nagy, a szociális ellátásokra való jogosultságot, vagy az ellátás összegét befolyásoló rendszereket működtető hatóságokkal való adatkapcsolat létrehozását célozzák meg. A nyilvántartásnak fontos szerepe lesz az érintett ellátások megállapítása vonatkozásában az adminisztratív terhek és az ügyintézési határidő csökkentésében is.

III. Személyes gondoskodást nyújtó ellátások rendszere

A Gyvt. módosítását követően 2013. január 1-től módosult az Önkormányzat feladat ellátási kötelezettsége.

Az egyes szakosított szociális és gyermekvédelmi szakellátási intézmények állami átvételéről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CXCLII. törvény alapján 2013. január 1-vel a törvény erejénél fogva az államra száll át a települési önkormányzat tulajdonában átvett feladatot ellátó szociális, gyermekvédelmi intézmény, az ezekkel kapcsolatos fenntartói jog és kötelezettség, továbbá az intézményekkel kapcsolatos valamennyi vagyon és vagyoni jog, kivéve az önkormányzati tulajdonban szellemi és iparjogvédelmi tulajdonjogokat. A törvény 1. §-a rendelkezik az átvett feladatról. Átvett feladat többek között a gyermekvédelmi szakellátást biztosító intézmény. Tekintettel arra, hogy az Önkormányzatunk feladat ellátási kötelezettségének ellátási szerződéssel tett eleget (Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Intézményfenntartó Központ, Szent Lukács Görög katolikus Szeretetszolgálat), az ellátási szerződéseket közös megegyezéssel megszüntettük 2012. december 31. napjával.

A bevezetésben leírt szervezeti átalakítást követően a 16 férőhelyes Gyermek Átmeneti Otthona a jogszabály alapján önállóan és gazdálkodó költségvetési szervvé alakult 2013. január 1. napjától 2013. január 31. napjáig, 2013. február 1-től pedig a Nyírségi Többcélú Kistérségi Társulás fenntartásában levő Nyíregyházi Gyermekjóléti Központ telephelyeként működik tovább.

Jelenleg a kötelező feladatellátás Nyíregyháza esetében a gyermekjóléti alapellátásra (gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekek napközbeni ellátása és a gyermekek átmeneti elhelyezése) terjed ki. A Gyvt. 94. § (4) bekezdése alapján a megyei jogú város lakosságától függetlenül köteles gyermekjóléti központot működtetni. A gyermekjóléti központ a gyermekjóléti szolgáltatás alapadatain túl speciális szolgáltatásokat, így utcai és lakótelepi szociális munkát, kapcsolattartási ügyeletet, kórházi szociális munkát és készenléti szolgálatot biztosít. Önkormányzatunk a gyermekjóléti alapellátást egy integrált intézmény a Nyíregyházi Gyermekjóléti Központ keretében szervezi meg.

III.1. Gyermekjóléti szolgáltatás

A gyermekjóléti szolgáltatás a város területén működő 3 gyermekjóléti Központ keretében biztosított.

Az **Északi Gyermekjóléti Központ** (Nyíregyháza, Tas u. 2.) a város közigazgatási területének északi részén (Bethlen Gábor és a Bocskai István utcától északra eső területen, valamint Nyírszőlős, Sóstógyógyfürdő, Sóstóhegy, Oros területén) és Nyírpazony területén látja el a tevékenységét.

A **Déli Gyermekjóléti Központ** (Nyíregyháza Vécsey u. 15.) alatt fogadja közigazgatásilag a város déli területén élő klienseket. Ellátási területünk még a városhoz tartozó külterület egy része is (Kistelekeszőlő, Borbánya, Butykatelep, Császárszállás, Nyírjes, Nagyszállás, Rozsrétszőlő).

A **Huszár-telepi Gyermekjóléti Központ** (Nyíregyháza, Huszár tér 5.) látja el a Huszár lakótelep, Kertváros, Hímes, Felsősima, Alsó és Felsőbadur, Bokor tanyák, a Belváros, Ferenc krt. Vasvári Pál utca és a Tokaji út felé eső részek.

4. táblázat

A gyermekjóléti központok által gondozott gyermekek száma 2013-ban

	Északi Gyermekjóléti Központ		Déli Gyermekjóléti Központ		Huszár-telepi Gyermekjóléti Központ	
	gyermek	család	gyermek	család	gyermek	család
Alapellátás	325	207	269	166	519	242
Védelembe vétel	122	56	82	45	209	68
Ideiglenes hatályú elhelyezés	3	3	5	1	45	14
Átmeneti nevelésbe vétel	66	43	72	34	81	49
Tartós nevelésbe vétel	-	-	5	1	-	-
Utógondozás	4	3	2	2	9	4
Összesen	520	312	435	209	863	377
Gondozást nem igénylő esetek	120	120	118	88	91	37
Lezárt	187	85	243	166	174	76

Forrás: Nyíregyházi Gyermekjóléti Központ 2013.

2013. évben alapellátásban 1113, védelembe vétellel 413 gyermeket gondoztak, ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek száma 53 fő volt, utógondozás során 15 gyermeket és családját látták el.

A fentiekben feltüntetett gondozási formákban végzett gondozási tevékenységet a vonatkozó jogszabályok, de elsősorban a Gyvt. alapján végzik a családgondozók.

A törvény által meghatározott elvek, értékek és szabályok szem előtt tartása mellett az **alpellátás** keretében történő családgondozásnak hozzá kell járulnia a gyermek, testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődésének, jólétének, családban történő nevelkedésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez. Az alapellátás igénybevétele önkéntes addig, amíg a családgondozó a gyermeket veszélyeztető olyan körülményt nem tapasztal, amely a gyermekvédelmi gondoskodás más formáját

igényelné (hatósági intézkedés). A családgondozó feladatkörébe tartozik e gondozási forma esetében a szülők számára tájékoztatás nyújtása, családi támogatási rendszerhez való hozzájuttatása, hivatalos ügyek intézésében segítségnyújtás, nevelési tanácsadás, információadás, segítő beszélgetés folytatása a veszélyeztetettség megelőzése érdekében, családtervezési, pszichológiai és mentálhigiénés tanácsadás igénybevételének lehetőségéről tájékoztatás, válsághelyzetben lévő várandós anya gondozása.

5. táblázat

A veszélyeztetettség okai (halmozott adat)

Sorszám	Megnevezés	Kezelt problémák száma		
		2011	2012	2013
1.	Anyagi (megélhetési, lakhatással összefüggő, stb.)	922	569	561
2.	Gyermeknevelési	549	436	465
3.	Gyermekintézményekbe való beilleszkedési nehézség	315	247	254
4.	Magatartászavar, teljesítményzavar	433	306	278
5.	Családi konfliktus	313	295	368
6.	Szülők vagy a család életvitele	456	348	215
7.	Szülői elhanyagolás	229	285	393
8.	Családon belüli bántalmazás (fizikai, szexuális, lelki)	74	126	84
9.	Fogyatékoság, retardáció	37	42	32
10.	Szenvedélybetegségek	156	127	66
11.	Összesen	3485	2781	2716

Forrás: Nyíregyházi Gyermekjóléti Központ 2014.

A felsoroltak közül kiemelkedő az anyagi, a gyermeknevelési probléma és egyre növekszik a korábbi évekhez képest a családi konfliktus.

Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a Járási Hivatal a gyermeket védelembe veszi. A **védelembe vétellel** egyidejűleg a gyermek gondozásának folyamatos segítése és ellátásának megszervezése, a szülői nevelés támogatása érdekében a hatóság a gyermek részére a gyermekjóléti szolgálat családgondozóját kirendeli és a veszélyeztetettség okának megszüntetése érdekében magatartási szabályokat határoz meg a családtagoknak, és a problémamegoldásba bevonható személyeknek, melyeket egyéni – gondozási nevelési tervben kell rögzíteni. Kötelező erejű együttműködést ír elő továbbá a Gyermekjóléti Szolgálat családgondozójával. A védelembe vétel ideje egy év, melyet kérelemre korábban is felülvizsgálhat a hatóság. Ha a védelembe vétellel a gyermek veszélyeztetettségét megszüntetni nem lehet, együttműködés hiánya esetén, a gyermek érdekében a gyermekvédelmi gondoskodás más módját kell választani.

A családgondozást az **észlelő – és jelzőrendszeri tagokkal** szoros együttműködésben végzi a családgondozó. A jelzőrendszeri tagok közül az általános iskolákkal, óvodákkal van szinte napi kapcsolata a családgondozóknak, középfokú intézményekkel kevesebb, az esetszámhoz igazodva. A házi gyermekorvosokkal eseti jellegű a kapcsolat, a védőnői szolgálattal való együttműködést a kölcsönösség és

az egyre több közös családlátogatások jellemzik, ezzel elősegítve a közös problémamegoldást. A pártfogó felügyelőkkel való kapcsolatot is a kölcsönös tájékoztatás, információadás jellemzi.

Nehézséget okozott a napi gyakorlat során az általános iskolák és középiskolák intézményekben, hogy az ifjúságvédelmi státusz megszűnt a 2013/2014-es tanévben, így az intézményekben az osztályfőnökök vették át feladataikat. A gyermekvédelmi munka szempontjából ez azért nehézség, mert megszűnt az összekötő, konzultáló és szervező szerepük, mellyel a családgondozók munkáját tudták segíteni egy-egy gondozási eset kapcsán. Néhány iskolában, döntően a nem állami fenntartású intézményekben felismerve a pedagógusokra nehezedő plusz feladattal járó terhet, a munkakör nem szűnt meg.

6. táblázat

Az észlelő –jelző rendszer tagjainak jelzései

Jelzőrendszer tagja	2011	2012	2013
Egészségügyi szolgáltató	289	181	186
-ebből védőnő	202	128	126
Személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltató	72	27	101
Közoktatási intézmény	1100	971	1145
Rendőrség	115	104	80
Ügyészség, bíróság	7	10	55
Társadalmi szervek, egyházak	19	20	15
Áldozatsegítők, pártfogó felügyelők	245	176	222
Állampolgár	149	109	158
Önkormányzat (jegyző)	404	604	1815

Forrás: Gyermekjóléti Központ 2014.

Ha a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, **ideiglenes hatályú elhelyezéséről** dönthet a Járási Gyámhivatal a Gyermekjóléti Központ javaslatát követően. 2013-ban 53 gyermek ideiglenes hatályú elhelyezése történt. Az ideiglenes hatályú elhelyezést megalapozó súlyos veszélyeztetettségnek minősül még a gyermek olyan bántalmazása, elhanyagolása, amely életét közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésében jelentős és helyrehozhatatlan károsodást okozhat.

A hatóság a gyermeket **nevelésbe** veszi, ha a gyermek fejlődését a családi környezete veszélyezteti, és veszélyeztetettségét az alapellátás keretében biztosított szolgáltatásokkal, valamint a védelembe vétellel nem lehetett megszüntetni, illetve attól eredmény nem várható, továbbá, ha a gyermek megfelelő gondozása a családján belül nem biztosítható. Az átmeneti nevelésbe vétellel egyidejűleg a gyámhatóság a gyermeket nevelőszülőnél vagy - ha ez nem lehetséges - gyermekotthonban helyezi el és gyámot (hivatásos gyámot) rendel. Az átmeneti nevelésben lévő gyermekek esetében a vérszerinti szüleivel való kapcsolattartás a Gyermekjóléti Központ családgondozójának a feladata, melynek keretében feladatunk a szülő – gyermek kapcsolat elősegítése, illetve a család gyermeknevelési körülményeinek megteremtéséhez, javításához segítségnyújtás.

Nevelésbe vétel megszűnése esetén **utógondozást** végez a gyermekjóléti központ családgondozója a kiskorú gyermek esetében, melynek célja, hogy elősegítse a gyermek családi környezetébe való visszailleszkedését, önálló életének megkezdését, időtartama egy év.

A gyermekjóléti szolgáltatás feladatain túl, a **gyermekjóléti központ** utcai és lakótelepi szociális munkát, kapcsolattartási ügyeletet, kórházi szociális munkát és készenléti szolgálatot biztosít.

A **kapcsolattartási ügyelet**, amely a Déli Gyermekjóléti Központban és az Északi Gyermekjóléti Központban működik – a kliensek igényeit szem előtt tartva – pénteki napokon 14-16 óráig, és szombati napokon 9-16 óráig. A szolgáltatás elsődleges célja, hogy a szülők – kapcsolattartásra jogosult és kötelezett felek – konfliktusmentesen, a kiskorú(ak) számára is barátságos, nyugodt környezetben tudják lebonyolítani a láthatást, megakadályozni a gyermek(ek) lelki sérüléseit.

A **kórházi szociális munka** keretében a Nyíregyházi Gyermekjóléti Központ kórházi szociális munkásai (koordinátor) koordináló feladatot látnak el a kórház és a gyermekjóléti központ között, tekintettel arra, hogy a kórházban szociális és mentálhigiénés csoport működik. Az intézmény koordinátorai a jelenlegi gyakorlat szerint heti két alkalommal, keddi és csütörtöki napokon személyesen vannak jelen a kórházban a délelőtti órában, illetve indokolt esetben ettől eltérő időpontokban is. A koordinátorok jellemzően az újszülött és gyermekosztályon vannak jelen, illetve a kórházban működő szociális csoport szakembereivel konzultálnak. A kórháztól a gyermek veszélyeztetettségével kapcsolatos jelzést az intézmény fogadja és a probléma jellegéhez, a veszélyeztetettség mértékéhez, a család szükségleteihez igazodó intézkedést tesz a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében. 2013. évben összesen a szakmai tevékenységek halmozott száma 91, a szolgáltatásban 37 fő részesült.

A **készenléti szolgálat** célja a gyermekjóléti központ nyitvatartási idején túl felmerülő krízishelyzetekben történő azonnali segítség, tanácsadás vagy tájékoztatás nyújtása. 2013-ban összesen 13 hívás volt. Ezek a hívások jellemzően a gondozási területről érkeztek, azonban 2 alkalommal előfordult olyan, hogy más településről kértek segítséget. Ezekben az esetekben a családgondozó igyekezett olyan tanáccsal ellátni a segítséget kérőt, hogy tovább tudjon lépni a problémájának a megoldásában.

Az **utcai és lakótelepi szociális munka** keretében a gyermekjóléti központ az érintett gyermekek lakókörnyezetében, az általuk látogatott bevásárlóközpontokban vagy a saját szolgálatában szervezi a gyermekeknek szóló, beilleszkedésüket, szabad idejük hasznos eltöltését segítő programokat. A gyermekjóléti központ, a programokba lehetőség szerint a gyermek családját is bevonja.

A gyermekjóléti központok rendszeresen szerveznek, illetve vesznek részt különböző programokban. Néhány program ezek közül:

- **„Cipős doboz akció”** célja a családban nevelkedő szociálisan hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett helyzetben élő gyermekeknek tartalmas és szép karácsonya legyen. A felhívással mind a lakosságot, mind oktatási – nevelési intézményeket megcélolták, akik aktívan vettek részt a kezdeményezésben, amiből a lakosság is kivette részét. A Zrínyi Ilona Gimnázium, a Túróczy Zoltán Evangélikus Óvoda és a városunkban működő bölcsődék aktívan álltak a kezdeményezés mellé, és mind az intézménybe járó gyermekek és szülei, mind a pedagógusok készítettek csomagokat.
- **Nyári gyermekétkeztetés**
- **"A Huszártelep területi és társadalmi reintegrációja" "Kishuszárok, nagyhuszárok" pályázat** keretében Huszár-tábor, Nevető Ünnepek és Kethano Színház projekt elemek valósultak meg a Huszár lakótelepen.
- **„A Nyíregyházi Örökösöld lakótelep rehabilitációja”** projektben az Északi és Déli Gyermekjóléti Központ vesz részt (Nebető ünnepek, Érkerti nyári foglalkozások, önszolgáltató szülő csoport stb.).

A gyermekvédelemben jelentős szerepe van a **védőnőknek**.

Nyíregyházán 38 fő látja el a területi védőnői feladatokat az Egészségügyi Alapellátás Igazgatóság szervezeti keretében. A területi védőnők 27 fő gyermekorvossal dolgoznak együtt. A védőnő munkája a prevenció ezen belül is a primer prevenció (egészséges környezet, életmód, fejlődés elősegítése). A primer prevenciót döntően a terhesek, a csecsemők, a kisgyermekek körében és az oktatási intézményekben végzik. A védőnő munkamódszere a gondozás, azon belül is a családgondozás. Gondozási terv alapján végzi feladatait a család igényeinek megfelelően.

A gondozás formái:

- csecsemőgondozás,
- terhesgondozás,
- nővédelmi gondozás,
- családlátogatás,
- fogadóóra,
- önálló tanácsadás,
- orvossal közösen végzett tanácsadás,
- egészségnevelés,
- érzékszervi és higiénés ellenőrző vizsgálat végzése.

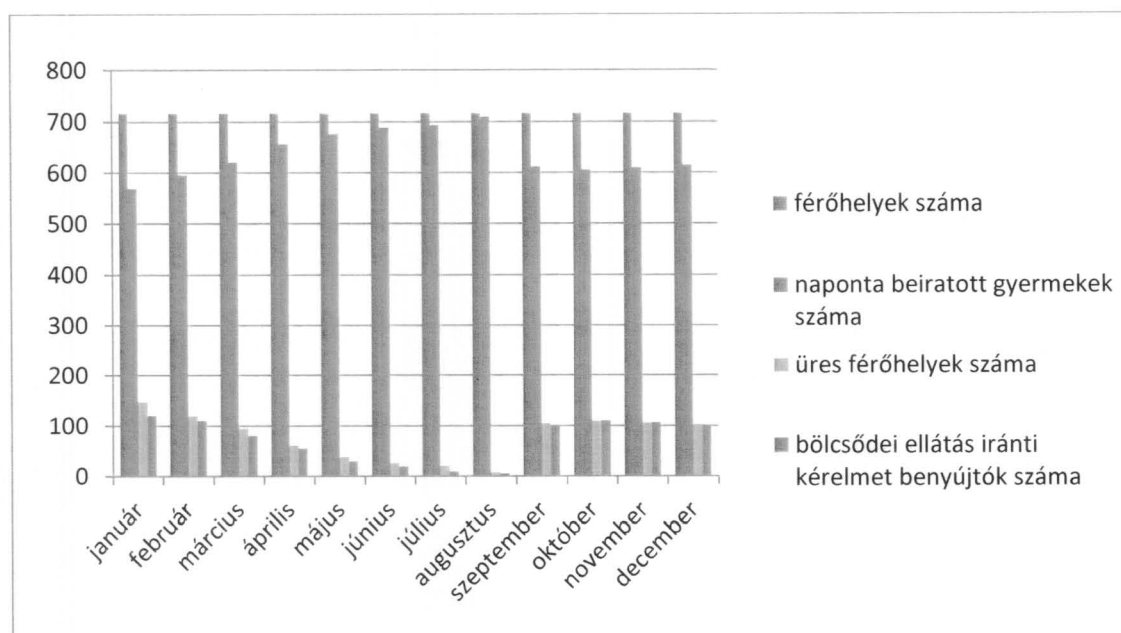
A védőnők együttműködnek a Gyermekjóléti szolgálattal. Megbeszéléseken, esetismertetésen vesznek részt. Ha a gyermek fejlődését veszélyeztető tényezőket találnak, jelzik azt és a szakma szabályainak megfelelően járnak el.

Az iskola-egészségügyi védőnői feladatokat 25 fő védőnő látja el. Az iskola-egészségügyi szolgálat fő jellemzője, hogy a tanulók ellátása az iskolában az oktatási intézményben történik, ahol a gyerekek a legtöbb időt töltik. Feladataik között komplex szűrő vizsgálatok végzése, krónikus beteg gyerekek fokozott ellenőrzése, együttműködve a házi gyermekorvosokkal és gondozóintézetekkel, személyi és környezeti higiénia, tetvesség szűrése, figyelemmel kísérése, védőoltások szervezése, lebonyolítása, iskolai balesetek, sérülések akut megbetegedések elsődleges ellátása, majd végleges ellátás felé irányítás stb. szerepel.

III.2. Gyermek napközbeni ellátása

A gyermekek napközbeni ellátása a város területén működő 9 bölcsődében biztosított, az elmúlt évek folyamatos fejlesztéseinek eredményeként összesen 716 férőhelyen. A bölcsődék kihasználtsága a gondozott gyermekekhez viszonyítottnan 67,87 % (előző évi adat 66,29 %), a beírt gyermekek arányához viszonyítottnan pedig 88,79 % (az elmúlt évi adat 91,13 %).

**A Nyíregyházi Gyermekjóléti Központ fenntartásában működő
bölcsődék kihasználtsága 2013-ban**

Forrás: Nyíregyházi Gyermekjóléti Központ 2014.

A bölcsődék kihasználtsága egyfajta ciklikus változást mutat: az év kezdetétől (január) egészen szeptember hónapig általánosságban növekedés jellemzi a szolgáltatást igénybevevők számát, míg szeptemberben nagymértékű csökkenést mutat a kihasználtsági mutató, ezt követően pedig ismét egyre több gyermek jár a bölcsődékbe, a következő év szeptemberéig. Ez összefüggésben van azzal, hogy a bölcsődékben a gondozás (és a felvétel) folyamatos, addig a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény alapján az óvodák nevelési évre szervezik csoportjaikat, ami a szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-éig tartó időszakot jelenti, az óvodákban a férőhelyek bővítését is szeptember végéig kérheti a fenntartó. Továbbá a szülők is ehhez az időszakhoz szokták igazítani gyermekük óvodába történő be(át)iratkozását.

2013-ban a finanszírozás és kihasználtság szempontjából jelentős jogszabályi változás következett be.

A Gyvt. 42. § (6) bekezdése alapján a miniszter rendeletben a bölcsődék számára – a bölcsődei dolgozók szakmai fejlesztése, szakmai ünnepek megtartása és a bölcsődei ellátáshoz kapcsolódó szakmai célok megvalósítása érdekében – nevelés-gondozás nélküli munkanapot határozhat meg. A nevelés-gondozás nélküli munkanapon a bölcsődei nevelés és gondozás szünetel, a fenntartónak azonban erre irányuló szülői kérésre gondoskodnia kell a gyermekek felügyeletének megszervezéséről. A 15/1998. (IV.30.) NM rendelet 45/A. § (1) bekezdése szerint a bölcsődében április 21-e, vagy ha az heti pihenőnapra vagy munkaszüneti napra esik, az azt követő legközelebbi munkanap, minden évben nevelés-gondozás nélküli munkanap. Már a jogszabályi előírást megelőzően az intézmény 2013. áprilisban a bölcsődék napját megünnepelte, mely erkölcsi elismeréssel járt, valamint 15 fő külön anyagi juttatásban részesült (az intézmény 2012. évi pénzmaradványának terhére).

A bölcsődékben az alapellátás keretében megszervezték a gyermekek részére a már tradicionális, ünnepek köré szerveződő rendezvényeket, nagy hangsúlyt fektetnek az egészséges életmódra nevelésre, a

nagymozgás fejlesztésre, a kisgyermeknevelők magas színvonalon végzik az ének zenei nevelést. Gyakran kapcsolódik össze az ének, a mondóka a mozgással, a táncsal.

A bölcsődékben komoly feladat a szülőkkel való kapcsolattartás. A kisgyermeknevelők napi kapcsolatban állnak a szülőkkel. Nevelési helyzetekről, anya-gyermek kapcsolatáról, a gyermek életkori sajátosságairól, étkezési szokásokról, egészséges életmódra nevelésről szakmai segítséget nyújtanak a szülőknek

Alapellátáson túli szolgáltatásként időszakos gyermekfelügyelet biztosított volt, mivel ezt az üres férőhelyek lehetővé tették.

A megfelelő szakmai munkavégzéshez nélkülözhetetlen a megfelelő **tárgyi, elhelyezési feltételek**. Az elmúlt évben jelentős javítási munkálatok elvégzése történt meg és tárgyi feltételeink is nagymértékben javultak.

Az épületek tetőszerkezete évek óta beázott, legutóbb 2013 márciusában, amely súlyos károkat okozott több intézményben is. Ez azonnali megoldást igényelt, szükségessé vált a tetők korrekciója, a tetőszerkezet javítása, és a beázással kapcsolatos egyéb teendők (festés, szekrények javítása). Ezek a javítások már rövidebb időt vettek igénybe, precíz és gyors szakemberek segítségével.

Nagy hangsúlyt fektetett az intézmény az elektronikai, informatikai eszközök és felszerelések korszerűsítésére, pótlására:

- a meghibásodott gépek cseréje, javítása,
- homokozó homokcseréjére,
- udvari játékok festése, felújítása,
- a rendelkezésünkre álló flottás telefonok használatával nagymértékben nőtt az együttműködés lehetősége, intézmények, szakemberek egymás közötti ingyen beszélgetése,
- internetes hozzáférés segíti az adminisztrációs és szakmai munkát.

2013-ban felmérésre kerültek a bölcsődékben szükséges javítások, felújítások, amelyek 2014-2016 között tervszerűen megvalósításra kerülnek.

III.3. Gyermekek átmeneti elhelyezése

A gyermekek átmeneti elhelyezése Nyíregyházán a családok átmeneti otthonaiban és egy gyermekek átmeneti otthonában történhet.

2013. év jelentős változást hozott, mivel a az Önkormányzati, állami, egyházi, nonprofit fenntartású bentlakásos intézmények korszerűsítése című, TIOP-3.4.2-11/1 jelű pályázat keretében Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata a Gyermekek Átmeneti Otthona, a Nyírségi Többcélú Kistérségi Társulás a Családok Átmeneti Otthona korszerűsítésére nyújtott be és nyert el pályázatot.

III.3.1. Gyermekek Átmeneti Otthona

A **Gyermekek Átmeneti Otthona** 1999-től működik 16 férőhellyel. A gyermekjóléti alapellátást nyújtó bentlakásos intézmény pályázati forrás felhasználásával került kialakításra a működés megkezdéséhez szükséges minimum feltételekkel egy közös igazgatású többcélú intézmény részeként. A működéshez szükséges személyi feltételek hiánytalanul biztosítottak, a tárgyi, elhelyezési feltételek azonban nem felelnek meg maradéktalanul a kor követelményeinek, valamint a jogszabályi előírásoknak. A hiányosságokat (hiányzó helyiség, zsúfoltság) egyrészt az engedélyező hatóság jelezte folyamatosan a

fenntartó felé, másrészt a személyes gondoskodást végző szakemberek a napi munkájuk során érzékelik azokat, illetve ezek nehezítik a minőségi munka végzését.

A Gyermekek Átmeneti Otthona infrastrukturális feltételeinek javítása évek óta célja az Önkormányzatnak. E célkitűzés a Szolgáltatástervezési Konceptióban folyamatosan megjelenik (2008, 2011.) Ennek alapján az intézményben tapasztalható hiányosságok megszüntetése érdekében már 2008-ban pályázatot nyújtott be az Önkormányzat (TIOP-3.4.2-08/1) amely forráshiány miatt került elutasításra.

A megvalósítás alatt álló pályázat eredményeként egy korszerű, modern, két ágyas szobákkal és az alkalmazotti igényeket is kielégítő kiszolgáló helyiségekkel bíró intézményegység alakul ki új szolgáltatási egységek létrehozásával férőhelybővítés nélkül. A korszerűsítés révén a megfelelő körülmények között működő gyermekek átmeneti otthonában

- a kétágyas szobák kialakításával a gyermekek nyugodtabb, zavartalanabb körülmények között tudnak pihenni, tanulni, művelődni. A biztonságos és hangulatosan berendezett otthon növelheti annak az esélyét, hogy egy gyermek viszonylag hamar kényelemben érezze magát, és elősegíti a társas kapcsolatok kialakítását a többi gyermekkel.
- A látogatók fogadására, a szülőkkel történő kapcsolattartásra alkalmas helyiségek biztosítása hozzájárul az együttműködés javításához, lehetőség nyílik a személyesebb beszélgetésre, interjúra, probléma megoldására. Fontos hangsúlyozni, hogy ez a szolgáltatás a gyermekvédelmi törvény szellemisége szerint a szülőt, a családot erősíti szerepében, és a veszélyeztetett gyermeket nem szüleitől kell megvédeni, hanem a krízishelyzetbe jutott szülő megsegítésén keresztül – az ő partnereként –, aktív részvételével eredményesebb, preventív gyakorlatot kell kialakítani.
- A zavartalan munkavégzés feltételei válnak biztosítottá, a szakmai munka hatékonysága fokozható, bár a statisztikai adatok (a gyermekek nagy része visszakerül a családba) a jelenleg is magas színvonalú szakmai munkát támasztják alá.

Hangsúlyozni szükséges, hogy az intézmény ellátási területe a Nyíregyházai kistérség, tehát a szolgáltatás több település számára is biztosított. 2013-ban bővült a terület Ibrány Város közigazgatási területével. Az ellátási terület bővülésével szélesedett az intézmény szakmai kapcsolata, a településekről azonban nem számottevő még a bekerülés. Oka lehet, hogy a kis településeken nem megszokott ez az ellátási forma, illetve még él az a beidegződés, hogy „elveszik” a gyermeket a családtól.

A gyermekek átmeneti otthona nemcsak a kistérségben hiánypótló ellátás, de a megyében is szinte egyedülálló szolgáltatás, hiszen ezen intézményen kívül csak Baktalórántházán működik egy gyermekek átmeneti otthona.

1999 óta 430 gyermek tartózkodott rövidebb-hosszabb ideig intézményünkben. Az elmúlt években átlagosan 13-14 gyermek gondozását látták el, amely 80-90%-os kihasználtságot eredményezett. 2013-ban 61 főt gondozottak, 2014. első negyedében 16 új bekerülő gyermek gondozását látják el. Jelenleg 15 fő tartózkodik bent.

A bekerülés legfőbb okai a következők:

- a szülők egészségi állapota,
- szociális helyzet (lakásprobléma),
- szülők indokolt távolléte (munkaidő-beosztás),
- kamaszkori személyiségből fakadó problémák,
- iskolai hiányzások.

A gondozás keretében teljes körű ellátást biztosított, mely magába foglalja az étkezést, ruházattal való ellátást, zsebpénz és egyéb felszerelés nyújtását, kapcsolattartást. A gondozás során elsődleges cél a gyermek biztonságba helyezése és iskoláztatása, illetve a gyermek családba történő visszakerülésének segítése. A szakmai munka eredményességét mutatja, hogy az intézményben levő gyermekek zöme visszakérül a családjába (2012-ben a 33 gondozottból 28 fő, 2013-ban a 61-ből 57 fő).

III.3.2. Családok Átmeneti Otthona

A **Családok Átmeneti Otthonában** a város közigazgatási területén és Nyírpazony területén élő, krízishelyzetbe került teljes és csonka családok, bántalmazott szülő és gyermeke, válsághelyzetben lévő várandós anya, és a szülészetről kikerült válsághelyzetben lévő anya és gyermeke helyezhető el. Az elhelyezés időtartama 12 hónap, amely 6 hónappal, vagy iskolás gyermeket nevelő család esetén tanév végéig meghosszabbítható.

7. táblázat

Az Otthon kihasználtsága 2013-ban

Hónap	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.
Kihasználtság	100%	98%	98%	92%	95%	92%	95%	98%	92%	65%	57,5%	60%

Forrás: Nyíregyházi Gyermekjóléti Központ 2014.

Beköltözött: 4 család, 2 apa a családjához, 1 élettárs várandós anyához, 3 újszülött
17 fő (10 felnőtt, 7 gyerek)

Kiköltözött: 9 család, 1 apa
32 fő (15 felnőtt, 17 gyerek)

Az Otthon székhelye Nyíregyháza, Tokaji u. 3. szám alatt található, amelynek korszerűsítése a TIOP-3.4.2.-11/1-2012-0085 azonosító számú projekt keretében valósul meg. Az intézmény korszerűsítése miatt az Átmeneti Otthon 2013. novemberben Nyíregyháza- Butyka, Benkő I. út 1. szám alá költözött. A költözés előtt több alkalommal lakógyűlésen kaptak tájékoztatást a lakók a beruházás menetéről, valamint arról, hogy az új telephelyre történő utazási költség nem terheli a családokat, mivel az intézmény az autóbusz bérleteket biztosítja. Ennek ellenére már akkor több család jelezte, hogy kiköltöznek az Otthonból, amit a városhoz való távolsággal indokoltak. Az október hónaptól bekövetkezett kihasználtság csökkenés ennek tudható be.

Az új működési helyre kilenc család költözött.

A bekerülés főbb okai:

- a család megélhetési és lakhatással összefüggő problémái (krízis elhelyezés, hajléktalanná válás, elégtelen, egészségtelen lakhatási körülmények),
- a szülők egészségügyi problémái, szenvedélybetegség a családban,
- családi konfliktusok (szülők egymás közötti, szülők-gyermek közötti).

A gondozott családok főbb jellemzői: a családokra jellemző a helytelen életvezetési szokások, a gyermeknevelési és párkapcsolati problémák, az alacsony iskolai végzettség és a munkaerő piaci tapasztalat hiánya. Legalább ilyen nagyságrendű probléma a családi háttér, a természetes segítő kapcsolatok hiánya, a gyermekek magatartási és tanulási problémái.

A megvalósítás alatt levő pályázat célja az intézmény korszerűsítése, modernizálása, akadálymentesítése. A gyermekek és családok együttes elhelyezését biztosító intézmény 2002. május 1-től működik. Az intézménynek helyet adó épület – amely egy forgalmas főút és egy nagy forgalmú vasúti átjáró között helyezkedik el - irodaháznak épült. 1994-ig irodaként hasznosították, majd az Önkormányzat Szobabérlők Házává alakította, amelyben szociális alapon a piaci ár alatt lehetett szobát bérelni. 2001-ben hiánypótló szolgáltatásként az Önkormányzat Családok Átmeneti Otthonát létesített a Szobabérlők Háza egyik épület szárnyából, a másik szárny továbbra is Szobabérlők Házaként (ma Albérlők Háza) működik. Az otthon 2002-es megnyitása óta folyamatos hiányosságok (műszaki és elhelyezési feltételek) mutatkoznak, amelyet az éves megyei gyámhivatali szakmai ellenőrzések is föltárnak. A hiányosságok egy részét a fenntartó igyekezett önerőből pótolni (pl.: nyílászárók egy részének kicserélése), a teljes épület korszerűsítése, akadálymentesítése azonban csak pályázati forrás igénybevételével valósulhat meg.

A pályázat eredményeként korszerű, modernizált körülmények között működő intézmény jön létre. Egyrészt

- a jelenlegi szobák és vizes blokkok átalakításával az ellátást igénybevevők családiasabb, intimebb, akadálymentes környezetben részesülhetnek az ellátásban. A jelenleg szintenként biztosított vizesblokk számszerűen növekszik a két-három lakószoba egységenként egy vizes csoport és teakonyha kialakításával.
- A két-három szobához tartozó vizesblokk és teakonyha kialakítása nemcsak infrastruktúra fejlődését eredményezi, de a társadalmi re-integráció folyamatát is elősegíti. A családok (anya-gyermekkel, teljes család gyermekkel) szinte önálló életet tudnak élni, amelyhez a kellő mértékű támogatást az intézmény szakembereitől megkapják.
- Másrészt az intézményben dolgozó szakemberek igényeit s szükségleteit kielégítő kiszolgáló egységek jönnek létre, amelyek eddig nem vagy csak részben voltak adottak, így az éjszakai pihenésre szolgáló ügyeleti szoba, valamint az ellátottakkal történő egyéni beszélgetések lefolytatására szolgáló intim szoba.

IV. A felügyeleti szervek által gyámhatósági, gyermekvédelmi területen végzett szakmai ellenőrzések tapasztalatainak, továbbá a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végzők ellenőrzésének alkalmával tett megállapítások

A Gyvt. alapján a működést engedélyező szerv évente ellenőrzi, hogy a szolgáltatótevékenység megfelel-e a működési engedélyben foglaltaknak, és a jogszabályokban meghatározott feltételeknek, így különösen a személyi és tárgyi feltételekre, az ellátottak elhelyezésére, a térítési díj megállapítására vonatkozó szabályoknak, illetve, hogy a szolgáltató rendelkezik-e a szükséges belső szabályzatokkal.

2013-ban valamennyi gyermekjóléti alapellátási forma működését ellenőrizte a **Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatala**. A bölcsődék ellenőrzése során tett megállapítások: a szakmai program módosítása szükséges, valamint kisebb adminisztratív pontosítások a dokumentációban.

A gyermekjóléti szolgálatok működésének ellenőrzése során az ellenőrzést végző szerv megállapította, hogy az egyéni gondozási nevelési tervvel gondozottak létszáma meghaladja az 1 fő családgondozó – 45 gyermek/25 család jogszabályi határt.

Az átmeneti elhelyezést nyújtó gyermekek átmeneti otthona és családok átmeneti otthona működését is ellenőrizte a működést engedélyező hatóság. Ez utóbbiról készült jegyzőkönyvben rögzítettek szerint a szakmai program módosítása szükséges.

Az intézményekben átfogó hatósági ellenőrzést, tűzvédelmi ellenőrzést folytatott a **Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Nyíregyházi Katasztrófavédelmi Kirendeltsége**, hiányosságokat nem tapasztaltak.

A **Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc Biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság** az élelmiszerbiztonsági előírások betartása, tartós élelmiszer szavatossága, és élelmezéshigiéniai ellenőrzés tárgyában folytatott vizsgálatot egy-egy bölcsődében. Egy esetben írt elő a szakhatóság intézkedési terv készítési kötelezettséget a főzőkonyha kifestése érdekében.

A **Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve** valamennyi bölcsődében főzőkonyha táplálkozás egészségügyi ellenőrzést tartott. A bölcsődékben a WINMENZA programmal dolgoznak az élelmezésvezetők. Az átláthatóság és a jelenleg hatályos ajánlásnak megfelelően a program frissítése szükséges.

Több bölcsődében közegészségügyi és járványügyi ellenőrzést is végzett a szakigazgatási szerv, hiányosságokat nem tapasztaltak.

V. A bűnmegelőzési program főbb pontjainak bemutatása (amennyiben a településen készült ilyen program), valamint a gyermekkorú és a fiatalkorú bűnelkövetők számának az általuk elkövetett bűncselekmények számának, a bűnelkövetés okainak bemutatása

A Nyíregyházi Járásbíróság, a Nyíregyházi Rendőrkapitányság és az Igazságügyi Szolgálat éves jelzőrendszeri tanácskozásra készített beszámolóí alapján a Nyíregyházi Rendőrkapitányság kiskorú veszélyeztetése 20 (minden esetben történt vádemelés), fiatalkorúak által elkövetett büntetőügyek kapcsán 139 büntetőügyben fejezte be a nyomozást az EGYSÉGES NYOMOZÓHATÓSÁGI ÜGYÉSZSÉGI BŰNÜGYI STATISZTIKA adatai szerint Nyíregyháza területén.

A Nyíregyházi Járásbíróság adatai szerint kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt 7 esetben indult eljárás.

A kiskorúak veszélyeztetése büntett okán indult eljárás indokai:

- nevelési, gondozási kötelezettség elmulasztása,
- tankötelezettség teljesítésének, iskolába járás ellenőrzésének elmulasztása,
- orvosi ellátásról gondoskodás elmulasztása,
- bántalmazás.

Ezek az elkövetési magatartások több esetben egymás mellett is megvalósultak.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat Fiatalkorú elkövetők Pártfogó Felügyelő Osztályától kapott adat szerint Nyíregyházán 2013. évben a fiatalkorú pártfogoltak száma 132 fő. Mindhárom intézmény által megküldött statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények közül a vagyon elleni cselekmények a leggyakoribbak, illetve garázdaság és az erőszakos jellegű - élet, testi épség elleni - cselekmények is meghatározóak, melyek zöme 2-3, évi szabadságvesztéssel fenyegetett.

Ezekhez képest arányaiban sokkal kevesebb esetben fordultak elő fiatalkorúak esetében más bűncselekmények, úgymint – a teljesség igénye nélkül - ittas járművezetés, közfeladatot ellátó személy elleni erőszak, önbíraskodás, zsarolás, kábítószer birtoklása, hamis vád és tanúzás, kitartottság, kényszerítés, közokirat és magánokirat hamisítás, kifosztás, szexuális visszaélés, kitartottság.

Pozitív változásként értékelhető, hogy az igen súlyos 5 évi, vagy több szabadságvesztéssel járó bűncselekmények aránya csökkent 2013. évben.

VI. A Nyíregyháza területén működő nem állami szervezetekkel történő együttműködés

A gyermekjóléti ellátások biztosításában a város területén több egyházi és nem állami fenntartó vesz részt szolgáltatásaival. Az Önkormányzat a gyermekek **alternatív napközbeni ellátását** a Periféria Egyesülettel kötött ellátási szerződés keretében biztosítja. Az alternatív napközbeni ellátás szervezése különösen azokban az időszakokban indokolt, amikor az óvodai, iskolai napközi nem működik, vagy azok nyitvatartási idejében, illetőleg azon túl igény jelentkezik a gyermekek felügyeletének és együttes foglalkoztatásának, fejlesztésének biztosítására, továbbá amikor nincs tanítás az iskolákban. Az Egyesület gyermekprogramjának elsődleges célja a hátrányos helyzetben lévő, tanulási, magatartási, kapcsolatteremtési és beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyerekek, fiatalok elérése, problémáik azonosítása, valamint számukra célzott segítségnyújtás. A szolgáltatás célcsoportjai elsősorban az óvodás korú gyermekek és az általános iskolai korosztály.

A gyermekek átmeneti elhelyezése ellátási szerződés keretében a Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában levő 36 férőhelyes **Családok Átmeneti Otthonában (Nyíregyháza, Csillag u. 4-6.)** is biztosított. Az ellátott családok összetett problémákkal küzdenek. Kiemelkedő a bántalmazás elől menekülő anyák és gyermekeik száma. Az intézményben átlagosan eltöltött idő itt is a maximális időtartamig (12+6 hónap) terjed. Az ellátást a fenntartó az Önkormányzattal kötött ellátási szerződés alapján biztosítja.

A Magyar Vöröskereszt Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesületével 2009-ben kötött ellátási szerződés keretében az Egyesület fenntartásában kezdte meg működését a **Félutas Kiléptető Ház**. Célja, hogy a krízisközpontból, majd családok átmeneti otthonából kikerült bántalmazott családok számára lakhatást és az életvezetéshez szükség szerinti segítséget biztosítson. Hídat képez az átmeneti gondozás és a társadalomba való visszailleszkedés között. A bekerülés feltétele, hogy az anya képes legyen az önálló életvitelre és az önfenntartásra. A programban jelenleg egy család vesz részt.

A fentiekén kívül törekszünk a szakmai együttműködések előmozdítására. Feltérképezzük azokat a lehetőségeket, ahol közösen dolgozhatunk együtt, amelyek segítik az együttműködést. Nyertes pályázatunk a TÁMOP-5.4.9 „Modellkísérleti program Nyíregyházán”, amelynek egyik kiemelt célja a város területén működő szolgáltatókkal való együttműködés erősítése az ellátottak érdekében (a projekt keretében interaktív honlap (www.nyhszochalo.hu) kialakítása, tréningek, tanfolyam, tanulmányút stb. szerepelnek).

VII. Jövőre vonatkozó javaslatok, célok meghatározása a Gyvt. előírásai alapján (milyen ellátásokra és intézményekre lenne szükség a problémák hatékonyabb kezelése érdekében, gyermekvédelmi prevenció elképzelések).

Az Önkormányzat a beszámolóban bemutatottak szerint pénzbeli és természetbeni ellátásokkal, valamint a szolgáltatásokkal nyújt támogatást a gyermekek és családok részére.

A pénzbeli és természetbeni ellátások területén 2014. január 1-től több módosítás lépett életbe. Részben a támogatás keretösszegeinek emelésével, részben a jogosultsági feltételek módosításával kedvezőbbé váltak a feltételek.

Az alábbi módosítások léptek életbe:

- 2014. április 1-től a **helyi autóbusz közlekedésre jogosító havi bérletjegy** támogatásának mértéke emelkedett. A bérletjegy ellenértékének 30 %-át, a halmozottan hátrányos helyzetű jogosult, illetve szülője, vagy más törvényes képviselője által beszerzett bérletigazolvány és bérletjegy ellenértékének 80 %-át téríti meg az önkormányzat.

- A **Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjra** fordítható keret 2014. évben 7 millió Ft.
- 2014. januártól lehetőség nyílt **iskolatej program** indítására. A program célja, hogy egészséges termékek jussanak el a gyermekekhez, egészséges táplálkozási szokások alakuljanak ki, ezáltal a gyermekek egészségi állapota és életminősége javuljon. Nyíregyházán 6400 gyermek részesül tej illetve tejtermék juttatásban valamennyi tanítási napon (2014. január 20.-2014. július 31-ig tartó szerződés alapján). Célunk a program folytatása a következő tanévben is.

Az önkormányzat célja, hogy a szolgáltatások megfelelő infrastrukturális feltételek között működjenek. Ez részben pályázati forrás igénybevételével, részben pedig önkormányzati saját erő felhasználásával érhető el. A jövőre vonatkozó fejlesztési elképzelések között a pályázati lehetőségek maximális kihasználása szerepel.

A Gyermejkölési és szociális intézmények energetikai korszerűsítése című - KEOP-5.5.0/A pályázat keretei között valósul meg 5 felújításra szoruló nyíregyházi intézmény energetikai korszerűsítése. Ezek a következők: Nyíregyházi Gyermejkölési Központ szervezeti keretei között működő 7. számú Hóvirág Bölcsőde (Nyíregyháza, Malom u. 5.), 8. számú Nefelejcs Bölcsőde (Nyíregyháza, Sarkantyú u. 30-36.), 12. számú Babaház Bölcsőde (Nyíregyháza, Krúdy Gyula u. 30.), Déli Gyermejkölési Központ (Nyíregyháza, Vécsey u. 15.), valamint a Nyíregyházi Szociális Gondozási Központ szervezeti keretei között működő 2. számú Idősek Klubja (Nyíregyháza-Oros, Fő u. 3.).

Ezen kívül a III.2. Gyermekek napközbeni ellátása fejezetben kitértünk a tárgyi, elhelyezési feltételek javítására. A bölcsődék esetében 2013-ban felmérés készült a szükséges beavatkozásokról. A 2/2014. (II.21.) önkormányzati rendelet 9. mellékletében foglaltak szerint a bölcsődékben nevesítve 2014-2016 között összesen 291.100 e Ft fejlesztés került betervezésre.